

Shaf

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
TOSHKENT DAVLAT SHARQSHUNOSLIK UNIVERSITETI**

**MEDIALINGVISTIKA VA ADABIYOT
FANINING O'QUV DASTURI**

Bilim sohasi: 300000 – Ijtimoiy fanlar, jurnalistika va axborot
Ta'lim sohasi: 320000 – Jurnalistika va axborot
Ta'lim yo'nalishi: 60320100 – Jurnalistika

Toshkent – 2024

Sharq xalqlari tillari va adabiyoti
instituti direktori:

(imzo)

H. V. Mirzaxmedova

Tarjimashunoslik, tilshunoslik va
xalqaro jumlaistika oliy maktabi boshlig'i:

(imzo)

S. T. Mustafayeva

ARM boshlig'i:

(imzo)

M. Y. Uldasheva

7.	Fan dasturi Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti Tarjimashunoslik, tilshunoslik va xalqaro jurnalistika oliy maktabi tomonidan ishlab chiqilgan va 2024-yil "29" da "68" da "1-sonli bayonnomasi bilan ma'qullangan.
8.	Fan dasturi Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti Kengashining 2024-yil "29" da "1-sonli bayonnomasi bilan tasdiqlangan. Fan/modul uchun mas'ul: R.Sharipov – Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti Tarjimashunoslik, tilshunoslik va xalqaro jurnalistika oliy maktabi DcS, dotsenti. R.Elmutarova - Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti Tarjimashunoslik, tilshunoslik va xalqaro jurnalistika oliy maktabi stajyor-o'qituvchisi
9.	Taqritzchilari: D.Teshabaeva – O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti Madaniyatlararo kommunikatsiyaning lingvistik ta'minoti kafedrasi mudiri, f.f.d., professor. D. Ro'ziqulov – Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti Tarjimashunoslik va xalqaro jurnalistika kafedrasi katta o'qituvchisi.

Fan/modul kodi	O'quv yili	Semestr	ECTS - Kreditlar	
MEVA1228	2024/2025 2025/2026 2026/2027	2,3,4,5,6	6,6,6,6,4	
Fan/modul turi	Ta'lim tili	Haftadagi dars soatlari		
Majburiy	O'zbek	6,6,6,6,4		
1.	Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
	MEDIALINGVISTIKA VA ADABIYOT	336	504	840
2. I. FANNING MAZMUNI				
Fanni o'qitishdan maqsad: – media tili va uslubli fanining mashg'ulotlarida tilshunoslik masalalarini tahlil qilish va adabiy til meyorlarini puxta egallashlariga, mustaqil va ijodiy ishlash qobiliyatlarini rivojlantirishga, ilmiy izlanish – tadqiqot ishlari malakalarini shakllantirishga, nutq madaniyatini o'qitish, ya'ni og'zaki va yozma nutqni aniq, to'g'ri (adabiy talaffuz meyorlariga rioya qilgan holda), maqsadga muvofiq savodli bayon qilishga o'rgatish ko'zda tutilgan. Ushbu dastur o'zbek tili fanining nazariy va amaliy masalalarini o'z ichiga qamrab oladi; – talabarlarda “O'zbek va jahon adabiyoti” fani bo'yicha nazariy bilimlar, amaliy ko'nikmalar, o'zbek va jahon adabiyotining eng muhim qirralariga uslubiy yondashuv hamda ilmiy dunyog'arashini shakllantirish, o'zbek va jahon adabiyotining sara asarlarini tahlil qilish bo'yicha bilim, ko'nikma va malaka shakllantirishdan iborat. Jahon adabiyotidagi eng sara asarlar va ularning qiyosiy tahlilini o'rganish; – talabarlarda tahrir mahorati haqidagi bilimlarning nazariy asoslarini, ommaviy kommunikatsiyaning lissoniy tushunchalari va kategoriyalarini, nutqiy mahorat va lissoniy tamoyillarini o'rgatish hamda ularni amaliyotda tatbiq yechish ko'nikmasini hosil qilishdan iborat. Tahrir mahorati fani bo'lajak jurnalistlarning kasbiy malakani egallashlarida, nutqiy va stilistik malakalarini oshirishda zarur bo'lgan asosiy fanlardan biridir. – nutq madaniyati va notiqlik san'atining o'zaro aloqasi, nutq faoliyati, nutq qurish va qabul qilinishi jarayoni, nutq xosli bo'lishining o'ziga xos shartlari, ritorik kanon talablari, fan doirasida o'rganiladigan asosiy masalalarning mazmun-mundarijasini belgilash, notiqlikning ijtimoiy missiyasi, tabiati, shakllanishi, taraqqiyoti, tavsif va tasnif haqida ma'lumot berish va uning taraqqiyot dinamikasi, shuningdek, nazariy masalalari bilan tanishtirishdan, shu nazariy masalalar asosida talabarlarda nutqni tahlil qilish, baholay olish, ommaga ta'sir etishga erishish maqsadida ritorika texnikasi tizimidan oqilona foydalanish; umumiy va ritorika qonunlari, baho yuritish madaniyati qoidalarini haqidagi bilimlar bilan qurollantirish, talabarlarda olingan bilimlarni amalda qo'llay olish malakasini shakllantirish.				

Fanning vazifasi:

- OAV stilistikasi xususiyatlarini va shu hodisalardagi o'zgarishni jarayonlarni o'rganish hamda ulardan amaliyotda foydalanish ko'nikmasini hosil qilishdir. Fan adbiy tilning og'zaki va yozma shakllari, ularga qo'yiladigan talablar; nutq uslublariga xos stilistik belgilar va til vositalari; janrlarning uslubiy ko'rinishlari; til vositalarining semantik-stilistik va formal-stilistik xususiyatlari, g'azeta janrlarining lisoniy-uslubiy xususiyatlari; tele, radionuqotning uslubiy xususiyatlarini, media tili uslubiy, elektron OAV tili, media tilining zamonaviy tendensiyalarini qamrab olgan;

- talabalarda mazkur fan bo'yicha boshlang'ich bilimlarni shakllantirish, nutq madaniyati: me'yoriy, kommunikativ va etik tamoyillari, mulloqot shakllarini; nutq yuritish qoidalariga muvofiq matn tuzishni, - "fikr-so'z-faoliyat" munosabatlari mazmunini izohlab berishni, tinglovchi va so'zlovchi uchun kerakli bo'lgan umumiy qoidalarini, ommaviy nutq matni mazmunini ushida ishlashni, notiqlik san'ati tarixi, mavzuni tanlash, nutqning ijtimoiy tabiati, uning yuzaga kelishiga sabab bo'lgan ijtimoiysiyosiy muhit, taraqqiyot bosqichlari, uning turlari, shakllari, unda ishlatiladigan terminlarni o'zlashtirish va mazkur fanga aloqador nazariy masalalarning hal qilinishi va yoritilishiga ilmiy yondashuvni kuchaytirishga qaratilgan.

Xorij tajribasiga muvofiqdigi

Mazkur fan sillabusi O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligining 2024-yil 29-martdagi "Oliy ta'limning me'yoriy-uslubiy hujjatlarini ishlab chiqish jarayonini takomillashtirish to'g'risida"gi 87-sonli buyrug'iga muvofiq, xalqaro tan olingan reytinglarda birinchi top 300 talik ro'yxatga kiruvchi Fudan universiteti (QS 39, THE 36) xorijiy tajribasini inobatga olgan holda takomillashtirildi: <https://xwxy.fudan.edu.cn/te/7c/c41181a523900/page.htm>

II. Asosiy nazariy qism (Ma'ruza mashg'ulotlari)

II.1. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

(MEDIA TILI VA USLUBI)

2-semestr

1-mavzu. Media tili va uslubiy fanining predmeti, maqsad va vazifalari

Media tili va uslubiy kursi va uning obyekti haqida ma'lumot. Til, nutq, uslub va matn tushunchalari. O'zbek adbiy tilining og'zaki va yozma shakllari. Adbiy tilning taraqqiyot bosqichlari. O'zbek tili - davlat tili. Ommaviy axborot vositalari tili tushunchasi talqini. Ommaviy axborot vositalarining shakllanishi ularning vazifalari. Ommaviy axborot vositalari tilining ramziy, impressiv va ekspressiv vazifalari. OAV imkoniyatlarining kengligi ularning faoliyati va taraqqiyoti. OAV tilining shakllanishi ularning umumiy vazifalari bilan chambarchas bog'liqligi. Axborot kommunikatsiyasining mazmuniy aspekti sifatida. Kommunikatsiya, mulloqot

kreditlarni to'plash uchun talaba o'tilgan mavzular yuzasidan seminar mashg'ulotlarida faol ishtirok etishi, berilgan topshiriqlarni o'z vaqtida va sifatli bajarishi, mustaqil ta'lim bo'yicha belgilangan mavzularni taqdimot qilib berishi hamda yozma ish shaklida qabul qilinadigan yakuniy nazoratni topshirishi talab etiladi.

6.

ADABIYOTLAR

Asosiy adabiyotlar

1. Sharipov R. Badiy tajima. Darslik. T.: 2024, 121 b.
2. Sharipov R. Jadid adabiyotida yangilanish, islohot va mustaqillik uchun kurash g'oyalarining aks etishi. Monografiya. T.: 2023-214 b.
3. N. Saydaxmedova, M. Otaxanova O'zbek adabiyoti tarixi. Namangan - 2024, 286 b.

Qo'shimcha adabiyotlar

1. Mirziyoyev Sh.M. Hozirgi zamon va Yangi O'zbekiston. - Toshkent: O'zbekiston, 2024.
2. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekistonda taraqqiyot strategiyasi asosida demokratik islohotlar yo'lini qat'iy davom ettiramiz. 6-jild. - Toshkent: O'zbekiston, 2023
3. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekistonda erkin va faravon yashaylik. 5-jild. - Toshkent: O'zbekiston, 2023.
4. Mirziyoyev Sh.M. Inson qadri, uning huquq va erkinliklari, qonuniy manfaatlarini uchun. - Toshkent: O'zbekiston, 2022.
5. Alisher Navoiy. Mahbubul-qulub. Inoyat Maxsumovning nasriy bayoni. G'. Gulom nomidagi adabiyot va san'at nashriyoti. T., 1983.
6. Axmedova A. Notiqlik san'ati. T., 1967.
7. Aleksandrov D.N. Ritorika. M. 2002.8
8. Mixalskaya A.K. Osnovi ritoriki. M., 2001.
9. 12. Soper Pol L. Osnovi iskusstvo rech. M., 1992
10. Akobirov S. F. Til va terminologiy. T., 1968.
11. Jalilov X. Notiqlik san'ati. T., 1976.

Axborot manbalari

1. <http://gov.uz/> - O'zbekiston Respublikasi hukumat portal
2. <http://www.ziyounet.uz/> - Ta'lim portal
3. <http://www.edu.uz/> - Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi portal
4. <http://www.ziyounet.uz>
5. <http://ziyouz.uz>
6. <http://www.pedagog.uz>
7. <http://www.edu.uz>

- – til, tahrir hodisasi va jarayonlarni tahlil qilish usullarini qo'llash, lingvistik muammolar bo'yicha yechimlar qabul qilish, matning tuzilish prinsiplari haqida *ko'nikmalarga ega bo'lishi kerak*

NOTIQLIK SAN'ATI

Talaba:

- notiqlik san'ati asoslari;
- notiqlik tarixi;
- nutq hosil qilinishi (paydo bo'lishi) va qabul qilinishi jarayoni;
- umumiy va xususiy ritorika;
- nutq madaniyatining zamonaviy konsepsiyasi to'g'risida yetarli darajada nazariy bilimlarga ega bo'lishi; (bilim)
- mavzuni tanlash, matn va uning kompozitsiyasini tuzishni;
- o'z nutqini auditoriyaga taqdim etishni;
- mulqot madaniyati haqida ma'lumotlarni bilishi va ulardan foydalana olishi;
- mulqot qobiliyatini o'stirish maqsadida ritorik bilimlarni o'zlashtirish;
- amaliy ko'nikmalarni shakllantirish:
- kasbga doir mulqot vaziyatda to'g'ri qaror chiqarish, kommunikativ strategiya va taktikani mulqot paytida aniq belgilash borasida amaliy ko'nikmalarni egallashi; (*ko'nikma*)
- ritorik kanon talablaridan foydalanish;
- bahs munozarada madaniyatiga amal qilish;
- ritorik taktika va strategiya;
- omma oldida nutq so'zlashda lingvistik va ekstralingvistik vositalardan unumli foydalanish malakalarini egallashi (malaka) lozim.

VI. Talim texnologiyalari va metodlari:

- Ma'ruzalar: darslik, o'quv qo'llanma, ma'ruza matni, pedagogik va axborot texnologiyalar, multimedia vositalari
- Interfaol metodlar: Venn diagrammasi, T-diagrammasi, aqliy hujum, FSMU, klaster, intellekt karta, key-stady
- Seminarlar: O'zbek va jahon badiiy ijod namunalarni tahlil qilish, tezkor savol-javoblar, test, taqdimotlar.
- Guruhlarda ishlash: jamoa va individual bo'lib ishlash, kichik guruhlar musobaqalari, interfaol o'yinlar.

VII. Kreditlarni olish uchun talablar:

Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishini topshirish. Xususan,

hodisasi sifatida. Axborotning til orqali ifodalanishida ularning moddiylashuv usuli va shakllari.

2-mavzu. Media tili tushunchasi. Media xususiyatlari tilining va vazifalari. (2 soat)

Ommaviy axborot vositalari tilining information-kommunikativ mohiyati. OAV tili tushunchasi taqdim. Ommaviy kommunikatsiya tilining shakllanishi va ularning vazifalari. OAV tilining ramziy, impressiv va ekspressiv vazifalari. Jurnalning milliy lisoniy ongi va so'zlash tamoyillari. Ommaviy mulqot tilini shakllantirish muammolari. Media tilining uslubiy xususiyatlari. Stilistikning asosiy tushunchalari va kategoriyalari Stilistikning asosiy tushunchalari va kategoriyalari. Til va nutq uslublari. Leksik stilistika. Uslubshunoslikning sintaktik manbalari. Frazologik stilistika. Stilistik figura va tropalar.

3-mavzu. Mediamakonda nutq uslublari. O'zbek tilining funksional uslublari (2 soat)

Rasmiy uslub. Ilmiy uslub. So'zlashuv uslub. Badiiy uslub. O'zbek tilining funksional uslublari. Kitobiy uslublar turlari va ularning xususiyatlari. Rasmiy uslub va unga oid (hujjatlar) matnlarining tahlili. Ilmiy uslub turlariga xos matnlarni tahlil etish. Ilmiy uslubning leksik va grammatik vositalari.

4-mavzu. Publisistik uslub. Umumiy tavsif. (2 soat)

Publisistik uslubning nuqiy xususiyatlari. Publisistik uslubning boshqa nutq uslublari bilan bog'liqligi. Publisistik uslub. Publisistik uslubning nuqiy xususiyatlari. Publisistik matnlarining stilistik tahlili.

5-mavzu. Media tilining uslubiy imkoniyatlari. (2 soat)

OAV janr xususiyatlari. OAV tilining janr xususiyatlari va uslubiy imkoniyatlari. Media tilining zamonaviy tendensiyalari: standartlik va ekspressivlik. Standartlik – antistandartlik. Ekspressivlik – antistandartlik.

Ijtimoiy baho. Mualliflikning o'ziga xos ko'rinishi, muallif pozitsiyasi, ideologema va qadriyatlar ko'rsatkichi. Muallif "Men". OAV materiallari uslub shakllanishida lisoniy va nollisoniy omillar.

6-mavzu. Ommaviy axborot global matn sifatida. Mediamatn nazariyasi (2 soat)

OAV tilida zamonaviy yondashuvlar. OAV tili ijtimoiy-lisoniy hodisa sifatida. Medialingvistik nazariyasi. Mediadiskursning funksional-uslubiy imkoniyatlari. Mediamatnning lingvostilistik xususiyatlari. Matn tushunchasiga zamonaviy ilmiy qarashlar. Matn tarkibiy qismlari. Matn yaratish tamoyillari. Matn OAV tilining o'ziga xos "ko'zgu"si, ifodasi va ijtimoiy ahamiyatga molik lisoniy hodisa sifatida taqdim qilinishi. Mediamatnda publisistik uslubning murakkab tabiati. Mediamatnlarni yaratish va tarqatishda lisoniy hajm tushunchasi. Tilning lisoniy va uslubiy o'ziga xosligi.

7-mavzu. Matbuot tili va uslubi. Matbuot tilining asosiy vazifalari. (2 soat)

Matbuot tili leksikasi. Gazeta tilining ijtimoiy hodisalar bilan uzviy bog'liqligi. Gazetaga xos konseptual leksik baholash. Kommunikativ funktsiy. Ijtimoiy-siyosiy leksika. Maqolalar mazmun-mohiyatini baholash vositalari. Zamonaviy gazeta tilining ekspressivlik tendentsiyalari. Zamonaviy gazetada ekspressiv kontekstlar yaratish usullari. Gazetada pretsedent matnlar o'rni.

8-mavzu. Gazeta tilining janr xususiyatlari (2 soat)

Gazeta tilining axborot janr xususiyatlari. Gazeta tilida andozaviylik. Axborot yetkazish zarurati. Lisoniy qoliplar. Xabar, reportaj, hisobot va intervyu tili. Tahliliy janrda andozaviylik hamda ekspressivlik. Korrespondensiya tili. Maqola tili. Taqrizlar tili. Badiiy-publististik janrdagi materiallar tilining o'ziga xosligi. Esse tili. Ocherk tili. Feyleton va pamflet tili. Sarlavha: turlari, vazifalari va sarlavha tashlash mahorati. Mavzu va sarlavha. Sarlavha va matn munosabati.

9-mavzu. Televideniye tili va uslubi (2 soat)

Televideniye tili va uslubining o'ziga xos xususiyatlari. Telenutqning lisoniy belgilari. Televideniye da ekstralingvistik vositalar. To'g'ridan-to'g'ri efning ekspansiyasi. "Tasvir-ovoz-nutq" uchligi. Telenutq realizatsiyasida ekstralingvistik omillar. Prosodiya. Nutqning prosodik xarakteristikasi. "Ekran tili" termini. Kadr va kadr oridagi nutq. Intimizatsiya. Dialogizatsiya. Individualizatsiya. Tagmatn(podtekst). Televideniye tili janr xususiyatlari. Interaktiv ko'rsatuvlar tili, uslubi.

10-mavzu. Radio tili va uslubi (2 soat)

Radio tili va uslubining o'ziga xos xususiyatlari. Radionutqning mavqe. Radioshtitirishlar turi va radionutqning toifalari. Radiokommunikatsiyaning belgilari. Radionutqda lisoniy vositalar. Radiodagi musiqiy ko'ngilochar eshittirishlar matni xususiyatlari. Radioda so'zlashuv nutqi. Radionutqning o'ziga xos belgilari. Oshkora mulqot. Radio tili janr xususiyatlari.

11-mavzu. Internet tili va uslubi. OAV internet tilining xususiyatlari (2 soat)

Internet tilining umumiy tamoyillari. Internet jurnalistikasi madaniy axborot fenomeni sifatida. OAV internet tilining xususiyatlari. Internet-OAV jurnalistik, reklama va media matnlarini tuzilishini rivojlantirishning o'ziga xos xususiyatlari sharoitida. Internet axborot vositalarida media matnining xususiyatlari: gigpermahillik, multimedia va interaktivlik. Internet-OAV tilining shakllanishida standartlik va ekspressivlik formulasi. Onlayn axborot uchun mediamatn yozish jarayoni. Internet mediamatni yaratishda tilning mentaligi va madaniy kod masalasi.

12-mavzu. Internet OAV – mediakonvergensiya sharoitida mediamatn yaratish qonuniyatlari (2 soat)

uslublarda qo'llay bilish, matbuot tilida uchraydigan nutqiy g'alizlik, uslubiy nuqsonlar, tavologiya, pleonazm kabi uslubiy xatoxlarni aniqlash va ularga yo'l qo'ymaslik; media vositalari uchun material tayyorlash haqida tasavvur va bilimga ega bo'lishi (*bilim*);

- zamonaviy media tili, uslubi, matn yaratish tamoyillari, fonetik jarayonlar, so'zlarning uslubiy ma'no qirralari, frazeologizmlarning qo'llanilishidagi funksional-uslubiy imkoniyatlar, OAV matnlarining grammatik tuzilishi, asosiy sintaktik birliklari, samarali sarlavha tashlash usullari, media turlarida lisoniy-uslubiy o'ziga xoslik, OAV tili va uslubida yangilanish va o'zgarishlar to'g'risida aniq ko'nikmalarga ega bo'lishi va Internet va ijtimoiy tarmoq materiallari tahlil qilish bo'yicha *malakalariga ega bo'lishi kerak. (ko'nikma)*;
- o'zbek media tilining taraqqiyot bosqichlarini bilish; o'zbek adabiy tilining boyish manbalarini bilish; interent OAV tilini shakllarini va mediamatn va ularga qo'yiladigan talablarni aniq tasavvur qilish; mediadiskursning barcha hodisalari haqida ma'lumotga ega bo'lish; media tilining leksik - semantik tarkibini tahlil qila olish; turli leksik vositalar va media tilining milliy madaniy asosiy xususiyatlarini tahlil qilish ko'nikmalarga ega bo'lishi kerak (*malaka*).

O'ZBEK VA JAHON ADABIYOTI

Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:

- O'zbek va jahon adabiyoti va uni davrlashtirish masalasi. *tushunchalarini bilishi*;
- badiiy adabiyotda ijtimoiylik va shaxsiylikning uyg'un namoyon bo'lishi, badiiy adabiyot insonning ruhiy faoliyat mahsuloti ekanligi haqida *tushunchaga ega bo'lishi*;
- ijodkor dunyoqarashining badiiy asar mazmuniga ta'siri, estetik faoliyat tushunchasi haqida *bilimga ega bo'lishi*;
- O'zbek va jahon adabiyotining umumlashitiruvchi va farqlovchi jihatlarni bilishi;
- O'zbek va jahon adabiyoti va undagi badiiy asar haqida *tasavvurga ega bo'lishi*;
- talabada adabiy-nazariy qarashlar tarixini, jahon adabiyotshunosligida mavjud bo'lgan adabiy-nazariy qarashlar xususida *to'la tasavvurni shakllantirish kerak*.

TAHRIR MAHORATI

Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:

- sohaga oid asosiy tushuncha va terminlarni *bilishi*;
- - ommaviy axborot vositalari tilining informatsion-kommunikativ mohiyati, matnining shakllanishida lingvistik omillar, publististik uslubning belgilari, tahrir masalalari, tahrir prinsiplari, tahrir maktablari to'g'risida *tasavvurga ega bo'lishi*;
- - tahrir turlari va xususiyatlari, muharrirlik faoliyatining asosiy mohiyati va maqsadi, tahrir belgilarini bilishni va ulardan *foydalanish*;

9. Mediadiskurs: nazariy qarashlar. 10. Soʻz va uning maʼnolarini oʻzlashtirish va ularni amalda qoʻllash. 11. Uslub: til va nutq uslubi. 12. Nutq uslubi va media tili. 13. Media tilida publisistik uslub elementlari. 14. Media tilida badiiy uslub elementlari. 15. Media tilida ilmiy uslub elementlari. 16. Media tilida rasmiy uslub elementlari. 17. Media tilida soʻzlashuv uslub elementlari. 18. OAV materiallaridagi mustaqil soʻz turkumlarining oʻrni. 19. OAV matnlarida uchraydigan yordamchi va oraliqdagi soʻz turkumlarining oʻrni va vazifalari. 20. Mediamatnlarida sodd va qoʻshma gaplar: turlari, qoʻllanishi. 21. Mediadiskursda standartlik. 22. Mediadiskursda ekspressivlik. 23. Mediamatnlarida paremiyalarning oʻrni. 24. Matbuot tilida mentallik. 25. Gazeta tilida siyosiy-ijtimoiy leksika. 26. Gazeta tilida ilmiy terminologiya. 27. Gazeta tilining janr xususiyatlari. 28. Sarlavha va uning turlarini oʻrganish, tahlil qilish. 29. Sarlavha tanlash mahoratini oʻrganish. 30. Samarali matn yaratish talablarini oʻrganish.	3. V. Taʼlim natijalari / Kasbiy kompetensiyalar MEDIA TILI VA USLUBI Talaba: Fanni oʻzlashtirish natijasida talaba: hozirgi oʻzbek tili va uslubiyatining umumiy muammolari, tushuncha va kategoriyalari, ayniqsa, funksional uslublar va uslubiy normalarga oid nazariy bilimni atroflicha oʻrganishi; adabiy tilning ogʻzaki va yozma shakllari, ularga qoʻyiladigan talablar; nutq uslublariga xos stilistik belgilar va til vositalari; janrlarning uslubiy koʻrinishlari; gazeta janrlarining ilsoniy-uslubiy xususiyatlari; tele, radiomuloqotning uslubiy xususiyatlari haqida tasavvurga ega boʻlishi; oʻzbek tilida soʻz turkumlarini ajratish tamoyillarini va stilistik imkoniyatlarini; nutq uslublari va lingvistik stilistikaning imkoniyatlaridan jumalistik faoliyatda foydalanishni; oʻzbek tili vositalarining uslubiy imkoniyatlarini; stilistik meyor va adabiy meyor munosabatini; frazeologizmlar, maqol va hikmatli soʻzlarni badiiy va publisistik
---	--

Mediakonvergensiya turlari va tipologiyasi. Multimedia atamasi. Multimediaraning paydo boʻlishi yoki qoʻllanishi tarixdan uzoq evolyusiya va rivojlanish oʻchoqlari. Gipertekstuallik xarakteristikasi. Gipertimurojat tipologiyalari. Multimediaiy gipertmatnlar yaratish xususiyatlari. Internetda keng tarqalgan janrlar turi va foydalanish analiyoti. Internet mediamatn yaratish usullari: muallif va jamoaviy, yaratilish shakli; funksional va janr xususiyatlariga: axborot, tahliliy, badiiy va jumalistik. Internet OAV – publisistik uslub xususiyatlari. Media-matnmi ishlab chiqarish texnologiyalari. Media-matnmi formatlari. Internet tilining leksik va semantik darajasi. Internet tilining sinaktik darajasi va punktuatsiyasi. Internetning pragmatik aspekti. Global tamomdagi axborot yoki yangiliklar hamda maxsus taʼlim janrlar. Axborot miqdori va tezkorligini tilga taʼsiri. Xatoliklar tipologiyasi: nuqta meyor va sifatli. OʻZBEK VA JAHON ADABIYOTI 3-semestr 1-mavzu. Xalq ogʻzaki ijodi. “Oʻzbek va jahon adabiyoti” fanining maqsad va vazifalari. Oʻzbek va jahon adabiyoti fanining tarkibiy qismlari va yordamchi sohalar. Oʻzbek va jahon adabiyoti fanining oʻrganish obʼekti. Adabiyotning ogʻzaki va yozma shakli. “Alpomish”, Kunlugʻimish, “Goʻroʻgʻli” dostonlari. Oʻrxun Enasoy bittiklari: Bilga xoqon, Toʻnyuq va boshqa asarlar Mahmud Koshgʻariy, Yusuf Xos Hojib, Ahmad Yungʻakiy, Ahmad Yassaviy ijodi Oʻzbek va jahon adabiyoti fanining boshqa ijtimoiy fanlar bilan bogʻliqligi. 2-mavzu. X-XII asrlar adabiyoti. Oʻzbek adabiyotining jahon xalqlari adabiyotida tugʻan oʻrni va roli esa quyidagicha: Gʻarb sivilizatsiyasiga qarama-qarshi boʻlgan Sharq sivilizatsiyasi. Sharqiy sivilizatsiyalar antiga madaniy iditizarga ega boʻlgan xalqlarning madaniyati, sifatida tushuniladi. Gʻarb va Sharq sivilizatsiyalarini anʼanaviy taqqoslash. Ilm-fan, sanʼat va madaniyat rivoji bevosita davrning ijtimoiy-siyosiy voqeligi bilan chambarchas bogʻliq. Adabiyot ham jamiyat taraqqiyoti qonunlariga javobla harakatlanadi, jamiyadagi ijtimoiy-siyosiy voqelik, fikrlar kurashini oʻzida badiiy aks etiradi. Yusuf Xos Hojib va uning “Qutadgʻu biligʻ” asari ilk turk dostoni sifatida Ruminiyning oʻzlik haqidagi fikrlari. 3-mavzu. Alisher Navoiy lirikasi. Gʻarbda Alisher Navoiyning hayoti va ijodiy faoliyatini ilmiy aspektida oʻrganish. Boburning faoliyati va adabiy merosini oʻrganishda turli soha olimlari – tarixchilar, filologlar, geografar va boshqalar katta natijalarga erishdilar. Fanda Navoiyshunoslik va boburshunoslik faoliyati va ularning adabiy merosini oʻrganishda turli soha olimlari – tarixchilar, filologlar, geografar va boshqalar erishgan katta natijalar. 4-mavzu. Bobur lirikasi.	
--	--

Bobur lirikasi, ilmiy asarlari, ularni G'arb olimlari tomonidan o'rganilishi. Uzoq yillar davomida G'arb va Sharqning mashhur sharqshunos olimlari «Boburnoma» mazmunini jahon jamoatchiligiga yetkazish borasida olib borgan mehnatlari. «Bobur» nomidagi fond.

5-mavzu. XVII - XVIII asr o'zbek adabiyoti.

Bu davr adabiyoti yangilanish davri adabiyotidir. Unda qadim davrlardan kelayotgan adabiy turlar saqlanadi. Devon adabiyotida she'r (poeziya) asosiy o'rin egalladi. Aruz asosiy vazn bo'ldi. G'azal, ruboiy, tuyuq, ta'rix, muammo, muxammas, musaddas, musamman va ayniqsa, masnaviydan keng foydalanildi. Sayohat xotiralarni ifodalovchi sayohnoma janri maydonga keldi.

6-mavzu. XIX asr o'zbek adabiyoti va uning o'ziga xosligi.

Adabiy xarakatchilik an'anaga ko'ra ko'proq Qo'qon, Xiva, Samarqand, Buxoroda rivoj topdi. Biroq Toshkent ham yangi poytaxt sifatida tez yuksalib, adabiy-madaniy markazga aylana boshladi.

7-mavzu. XIX asr oxiri badiiy adabiyotida yangi paydo bo'lgan metodlar.

XIX asrning oxiri XX asrning boshlarida yashagan realistlar ijodida sosial tengsizlik, zulm, dahshatni fosh etish bosh masala bo'lib qoladi. Ma'lumki, har bir yozuvchining o'ziga xos tasvirlash usuli mavjud. XIX asrning oxiri va XX boshida qator topgan tanqidiy realizm adabiyoti o'z mohiyati bilan demokratik harakterdadir. Tanqidiy realizm burjua jamiyati va uning zulm dahshatlariga qarshi noroziliklarni aks ettiradi

8-mavzu. XX asr boshi Jadid adabiyoti.

Mazkur davr jitmioy-siyosiy hayoti va uning adabiy jarayonga ta'siri masalalari, davrlashtirish muammolari, yangicha ma'rifatparvarlik va milliy uyg'onish g'oyalarning mustarak va farqli jihatlari bilan tanishtirish; mazkur davr adabiyotining o'ziga xos xususiyatlari, ustuvor yo'nalishlari, "jaded" va "jadidchilik", "millat" va "milliyat" masalalari, jadidchilik va jadid adabiyotining ilmiy o'rganilishi tarixi, erishilgan natijalar haqida. Ikki buyuk asr XIX va XX asrlar oralig'ida 50-60 yillik davr qadim va boy o'zbek adabiyoti tarixi.

9-mavzu. XX asr o'zbek adabiyoti namoyondalarining jurnalistik faoliyati.

Bu davr o'zbek xalqi tarixining muhim bir qismini tashkil etadi. Bu davr tarixiga Turkistonda jadidchilikning paydo bo'lishi, chorizmining ag'darilishi, muxtoriyatning tiklanishi va sho'rolar jamiyatini qurish uchun kurash yillari sifatida kiradi.

10-mavzu Zamonaviy o'zbek adabiyoti.

Har qanday ta'lim tizimi davrga bog'lanishi lozim. O'zbek adabiyotshunoslari dunyo adabiyotshunosligidagi turli adabiy nazariyalarni, badiiy asarga yondashuv usullarini, metod va metodologiyalarni o'rganandan keyin o'z davri va muhitiga nazar tashlashlari zarur bo'ladi. Mazkur mavzu o'qitilishida zamonaviy adabiyotshunoslikda kechayotgan yangilanish jarayonlari va mavjud muammolarga alohida urg'u beriladi. Mustaqillik yillaridagi Sharq xalqlari adabiyotining holiga nazar tashlash zarur. Nashr qilinayotgan yangi nasriy, nazmiy, adabiy-tanqidiy asarlarning adabiy jarayon va adabiyot tarixidagi o'rni masalasi muhokama uchun mavzu bo'ladi.

11-mavzu. Jahon adabiyoti faning maqsad va vazifalari.

7. Rim notiqchisi, uning ko'zga ko'tinggan vakillari.

8. Farobiy, Xorazmiy, Beruniy, Kaykovus, Yusuf Xos Hojib asarlarida notiqchilik haqida fikrlar.

9. Alisher Navoiy voizlik san'ati vakillari haqida.

10. Ritorika-notiqchilik nazariyasi sifatida. Antik ritorika. Protagor, Prodik va Gippiy ritorikasi.

11. Notiqchilik texnikasi (ovoz, na'fas, artikulyatsiya, diksiya, nutq madaniyati).

12. Nutqning ifoda vositalari (jest, mimika, pauza va uning turlari).

13. Urg'u, nutq taktlari.

14. Nutq usullari.

15. Nutq matni ustida ishlash.

16. Nutqning badiiy vositalari: sintaktik figuralar va tropalar.

17. Notiqchilik san'ati tanqidchiligi yuzaga kelishi.

18. Nutq madaniyatining me'yoriy aspekti.

19. Nutq madaniyatining kommunikativ aspekti.

20. Nutq madaniyatining etik aspekti.

21. A. Navoiyning "Hayrat ul-abror" dostonida so'z, nutq madaniyati haqidagi fikrlar.

22. O'zbek xalq maqollarida nutq odobining aks etishi.

23. "Mabub ul-qulub" asarida sharqona muomala madaniyati.

24. Muhammad Sodiq Muhammad Yusuf – diniy notiqchilik vakili sifatida.

25. Tursunod Sodiq Muhammad Yusuf asarida sharqona o'zbek masalalarining aks etishi.

26. A. Navoiyning "Layli va Majnun" dostonida so'zning ulug'lanishi.

27. Protagor, uning notiqchilik sohasidagi xizmatlari.

28. Platonning "Kichik Gippiy" va "Katta Gippiy" asarlarida notiqchilikka oid qarashlarning aks etishi.

29. Suqrot, uning notiqchilik san'ati oldidagi xizmatlari.

30. Siyosiy ritorikada mentallik.

Mustaqil ta'lim mavzularini o'zlashtirish, bajarish va topshirishda talabalar ilmiy maqola, tabliiy hisobot, multimedia roliklar, referat va boshqa shakllarda tayyorlashlari hamda uning asosida taqdimot qilib berishi tavsiya etiladi.

Kurs ishi mavzulari:

1. Muhabbatning matn muallifi bilan ishlash madaniyati
2. Media tilining lingvistik tasnifi.
3. Media tilida uslub masalalari.
4. Jurnalistikada so'z qo'llash mahorati.
5. Mediamatning pragmatik xususiyatlari.
6. Mediamatning lingvomataniy tasnifi.
7. Mediamatning psixolingvistik xususiyatlari.
8. Mediamatning sotsiolingvistik tasnifi.

barkamollikka yetishishi va o'zligini anglash g'oyasini ifodalashda adiblar mahoratini qiyoslang.

Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan taqdimotlar, interfaol o'yinlar va keyslar tayyorlash va uni taqdimot qilish tavsiya etiladi.

TAHRIR MAHORATI

1. Muhabirlik faoliyatining asosiy mohiyati va maqsadi.
2. A.Navoiyning til va tahrir xususidagi qarashlari
3. Matn yaratish jarayonida muallif va muhabirning o'zaro munosabatlari.
4. Muhabirlik faoliyatida matn bilan ishlashning asosiy tamoyillari.
5. Tahrir talab matnda qirg'ish usuli (obrezka)
6. Matn nashrga tayyorlash va muallif bilan ishlash madaniyati.
7. Tahrirlash meyorlari, turlari va prinsiplari
8. Tahrirlash faoliyatining psixologik asoslari
9. Muhabirning matn bilan ishlash prinsiplari
10. Tahrirlash faoliyatining psixologik asoslari
11. Elektron OAV matnlari tahrirlash usullari
12. OAV matnlari stilistik xalqliliklari tahrirlash usullari
13. Yevropa va Osiyoda tahrir ilmining paydo bo'lishi
14. Muhabirning matn muallifi bilan ishlash madaniyati
15. Matbuot, radio, TV va internet matnlari tahrir qilish usullari
16. TV matn tahrirlash so'z va tasvir uyg'unligi
17. Tahrirlashda muallif matnini o'qish turlari
18. Jurnalistik matn tahrirlash etik tamoyillari
19. Jurnalistik materiallar tahrir xususiyatlari
20. Jurnalistik matnning adabiy tahrir metodikasi
21. Tahrirlash ma'no o'zgarishi muammolari
22. Adabiy va tahliliy janrlar tahriri
23. Tahrir meyorlari va tahlili
24. Tahrirlash matn spetsifikasi va matn sifatleri muammolari
25. Tahrirlash matn madaniyati muammolari
26. Yunoniston va Rimda tahrir ilmining yuzaga kelishi
27. Tahrir ilmining yozuv va kitobat bilan bog'liqligi
28. O'zbekiston mustaqilligi davrida noshirlik ishi
29. Muhabirlik faoliyatida matn bilan ishlashning asosiy tamoyillari.
30. Jurnalistik matnlarda meyoriy xalqliliklarning tahrir xususiyatlari va usullari

NOTIQLIK SAN'ATI

1. Notiqlik san'atining paydo bo'lishi: uni yuzaga kelingan sharoit va ehtiyoj.
2. Qadimgi yunon notiqligi.
3. Sofistlar va notiqlik.
4. Perikl va Kleon notiqligi. Epideytik notiqlik.
5. Sud notiqligi, logograflar, sinegorlar.
6. Atikalik o'ziga o'xshash qonuni, unga kiritilgan notiqlar.

Xududiy bo'linish. Davrlashtirish. Umumiylik va adabiyotdagi xususiylik. Milliy adabiyot. O'zaro ta'sir masalasi. G'arb va Sharq adabiyoti. Adabiy aloqalar. Aloqa formallari. Sharq xalqlari adabiyoti, qadimgi sharq sivilizatsiyasi, mif, qadimgi sharq mifologiyasi, bitiklar, doston, xalq og'zaki ijodi.

12-mavzu. Antik davr adabiyoti.

Antik adabiyot, davrlashtirish, madaniyat, san'at, antik davr mifologiyasi, doston, troya urushi, drama, komediya, yunon teatri, proza adabiyoti, tarixiy proza, notiqlik, baxshi-rapsod, falsafiy proza, yunon lirikasi

4-semestr

1-mavzu. Yunon adabiyotining Antika davri.

Antika davri bu shartli ravishda Pertik davri deb ham ataladi va buyuk Yunon jamiyatidagi ulug' zotlar orasida faylasuflardan Anaksagor, Sokrat, tarix fanining otasi Gero dot, tragediya janrining asoschilari Esxil va Sofokl, ajayib haykaltarosh Fidiy va shularga o'xshash umumjahon madaniyatini yuksaklarga ko'targan zotlar davri sifatida tarixda qolgan.

2-mavzu. Rim adabiyoti

Rim adabiyoti, rim poeziyasi, rim prozasi, doston, imperiya davri, protokstata, tragediya, nashr, matn, notiqlik san'ati, epikur falsafasi, didaktik mazmun, satira, adabiy janr. Rim adabiyoti yunon adabiyoti erishgan barcha yutuqlardan va shu bilan birga, ellinizm davri adabiyotining bu xazina qor'xona yong'inlaridan to'la-to'kis foydalanib, ham shakl, ham mazmun jihatidan yana bir daraja yuqori bosqichga ko'tariladi va keyinchalik yangi dunyo Yevropa adabiyotiga kuchli ta'sir ko'tarishga qodir bo'lgan qudratli bir adabiyotga aylanadi.

3-mavzu. O'rta asrlar G'arb qahramonlik qo'shiqlari va ritserlik adabiyoti.

Ritser poeziyasi. Frantsuz qahramonlik eposi. Epik dostonlar. Qo'shiq-mustaqil adabiy janr sifatida. Ispan qahramonlik eposi. Nemis qahramonlik eposi. Realizm va xalqchilik. Ijobiy obrazlar. Ritser kurtuz adabiyoti. Trubadurlar va Minnezanglar lirikasi. Shalar adabiyoti

4-mavzu. Uyg'onish davri G'arb adabiyoti.

Jahon miqyosida dastlab Sharqda so'ngi Italiya san'at misisiz darajada yuksaldi, bu yuksalish go'yo klassik qadim zamonning shu'ias bo'ldi va keyinchalik unga erishish aslo mumkin bo'lmadi. Italiya, Fransiya va Germaniyada yangi, ilk hozirgi zamon adabiyoti vujudga keladi. Shundan so'ng Angliya va Ispaniya o'z klassik adabiyoti davrini kechiradi.

Uyg'onish davri madaniyatining ahamiyati uning feodal tuzumi va cherkovga qarshi g'oyaviy ko'rash olib borishi bilan belgilanadi. Shaxs erkinligi va uni dlm sirimog'idan ozod etish hamda dunyoviy madaniyat yaratish uchun o'z bilim va kuchlarini sarf etgan bu titanlar-o'zlarini gumanistlar deb atadilar.

5-mavzu. XVII asr Garb adabiyotida klassitsizm an'analari.

Klassitsizm. XVII asr ispan adabiyoti. Barokko oqimi. Drama. Ingliz adabiyotida poema. Ispan adabiyotida barokko oqimi. Realizm. Milliy drama. Frantsuz milliy teatri. Komediya. Masal. Satira. Drama. Klassitsizm nazariyasi

bo'yicha, butun adabiy janrlar "Yuksak" (tragediya, epos, qasida) va "Tuban" (komediya, satira, epigramma) turlarga bo'linadi.

6-mavzu. XVIII asr G'arb ma'rifatchilik adabiyoti.

Ma'rifatchilik oqini XVIII asrlarda Yevropada vujudga kelgan va keyinchalik butun dunyoga yoyilgan. Ushbu oqim vakillari bilimga alohida ahamiyat beradilar, ular dunyoni aql-idrok bilan ifodalash mumkin, uni tafakkur bilan o'zgartirish lozim, deb hisoblaydilar. Bu oqim adabiyotining asosiy xususiyati xalqni jabotadan, qo'loqidan qutqarishga qaratilgan. Ma'rifatchilik ilk marotaba Ingliz adabiyotida paydo bo'la boshlagan. Pamflet. Roman. Satira. Epistolyar roman. Dramaturgiya. Publistika janrlari keng rivojlandi.

7-mavzu. XIX asr jahon romantizm adabiyoti.

XVIII asr oxiri va XIX asrning birinchi yarmidagi Yevropa va Amerika adabiyotidagi yo'nalish. Boshda romantizm so'zi lirik va qahramonlik qo'shig'i - romans ma'nosini anglatgan, keyin esa risarlar to'g'risidagi yirik epik dostonlar shu nom bilan risarlik romanlari deb atala boshlagan. Romantizm, Yevropa adabiyoti, ko'i maktabi, sharq dostonlari, nemis xalq ijodi namunalari, ertaklar, tarixiy roman janri, lirik she'rilar mavjud.

8-mavzu. XIX asr jahon realizm adabiyoti.

XIX asr realizm adabiyoti shu davrning buyuk ijodkorlari Stendal, Balzak, Dikkers, Flober, Geney, Bicher-Stou, J.Bernanje, P. Merime, U.Tekerey kabi san'atkorlar ijodida o'z ifodasini topgan. Realizm, epopeya, epyudlar, roman, jitimioy roman janri, obraz, personaj. Realizm adabiyoti. Realistik asar, realizm estetikasi, epopeya, epyudlar, roman, jitimioy roman janrlari keng rivojlangan.

9-mavzu. XIX asr Amerika realizm adabiyoti.

XIX asrning oxiri va XX boshida qaror topgan realizm adabiyoti o'z mohiyati bilan demokratik xarakterdadir. Tanqidiy realizm burjua jamiyati va uning zulm dasturlariga qarshi noroziliklarni aks ettiradi. Har bir yozuvchining qobiliyati va dunyogarasiga qarab bu norozilik turli me'yorda, bazilarida kuchli, bazilarida mo'tadil namoyon bo'ladi. Shu bilan birga realistlar o'z ijodlarida tinchlik, ozodlik g'oyalarini ham ifoda etadilar.

10-mavzu. XX asr jahon realizm adabiyoti.

XX asr so'ngida badiiy yo'nalishlarning shiddat bilan o'zgarishi va yangilanishi jarayoni ko'zga tashlanadi. Eskirgan nazariy qolip va tushunchalarning yemirilishi natijasida ijodkorlar oldida yo'l izlash, yangi-yangi shakllarni kashf etish muammosi paydo bo'ldi. Adabiyot izlanishlar pallasiga kirdi, yangi asr adabiyoti bugungi murakkab davrda yashayotgan insonning hayotini yangilashitiradigan, unga mazmun baxsh etadigan konsepsiya axtlara boshladi.

11-mavzu. XX ASR OXIRI VA XXI ASR YEVROPA ADABIYOTI

XX asrning so'ngi o'n yilliklarida yangi o'tish davri boshlandi. Bu XX oxiri - XXI asr boshiga to'g'ri keladi. Avvalgi o'tish davrlaridan adabiy jarayonning rivojlanishidagi zamonaviy o'tish davri o'tasidagi farq butunlay yangi vaziyat bilan bog'liq - san'at tsivilizatsiyasidan axborot madaniyatiga o'tish, jokinmiyat kinning qo'lda fabrikalar va fabrikalar emas, balki axborot oqimlarini boshqaradiganlar.

15. «Jinoyat va jazo», Fyodor Dostoyevskiy (Crime and Punishment by Fyodor Dostoyevsky) romani.

16. «Buyuk Temur» (Allan Edgar Po) kitobida tarixiy haqiqat va badiiy to'qimaning asardagi o'rni.

17. «Iliada» dostoni.

18. «Jeyn Eyrr», Sharlotta Bronte (Jane Eyre by Charlotte Brontë) asarini tahlil qiling.

19. «Yo'qolgan dunyo» (Artur Konan Doyl) ilmiy-fantastik romanini tahlil qiling.

20. «Amerika fojiasi» (Teodor Drayzer) asari.

21. «Alpomish» dostoni va «Odisey» dostonlarining o'xshash va farqli tamonlari.

22. Navoiyning «Farhod va Shirin» va U.Shekspiring «Rameo va Julietta» asarlarining qiyosiy o'rganilishi.

23. «Halokat» (Rabindranat Tagor) asari.

24. «Sag'ri teri tilsimi» (Balzak) asarida konfliktning qanday turlaridan (inson - inson, inson - texnika, inson - tabiat, inson - jamiyat va h.k.) foydalanilgan.

25. «Choliqush» (Rashod Nuri Guntegin) asari.

26. «Martin Iden» (Jek London) asari.

27. «Sharqu G'arb» devoni (Gyote)da qanday badiiy san'atlar qo'llanilgan?

28. «Illohiy komediya» (Dante) asarida qanday mavzu va g'oya ifoda etilgan?

29. «Makr va muhabbat» (Fridrix Shiller) dramasi tahlil qiling.

30. «Faust» (Gyote Yoxann Volfgang) asari.

31. «Manfred» (Jorj Gordon Bayron) asari tahlili.

32. «Qirrol Lir» (Shekspir) tragediyasida intriga (asardagi voqealar rivojining shiddatli kechishi, keskinlik va dramatik taranglik) xarakterga xos xislatlarning to'laqon namoyon bo'lishiga va yozuvchi ijodining g'oyaviy yo'nalishini belgilashdagi ahamiyatini belgilang.

33. «Medeya» (Evripid) asarida xorning epizodik detal sifatidagi vazifasiga oydinlik kiriting.

34. «Boburnoma» - o'zbek va jahon adabiyotida memuar asar sifatida.

35. «Qayrag' och soyasida» (Yujin O'ni) dramasi shakli va mazmun kategoriyasiga ko'ra tahlil qiling.

36. Yunus Emro she'riyatidagi tasavvufiy timsollarni Mashrab ijodidagi obrazlar bilan qiyoslang. Farqli va mustharak jihatlarni tahlil qiling.

37. Xalq ohanglari va modern she'r unsurlari asosida o'ziga xos yangi uslub yaratgan Nozim Hikmat (Nâzim Hikmet Ran) she'riyatini Muhammad Yusuf ijodi bilan yaqinligini izohlang.

38. O'rxon Kamolning «Kiob savdosi» hikoyasi va Rey Bredberi (Ray Bradbury)ning «Farengeyt bo'yicha 451 daraja» romanida kitobga munosabat mavzusi qay tarzda ifodalangan. Yozuvchilarning mazkur mavzuni tanlashdan ijodiy maqsadlari nimadan iborat?

39. O'rxon Pamukning «Maktab alamlari va zavqlari» va Sadiddin Ayniyaning «Eski maktab» asarlaridagi sayyor syujetni izohlang.

40. Rashod Nuri Gurekinning «Choliqush» va M.Drebbning «Eti opa singillar» romanida ayol ruhияti tasviri, o'z tabiatiga mos hayot kechirishi, yangilikka intilib yashashi, tabiat bergan qobiliyatini rivojlantirishi orqali ma'naviy

46. Radiomuzning o'ziga xos xususiyatlari (birtorta radiokanal tahlili misolida) 47. Internet va ijtimoiy tarmoqlardagi axborotlar tahlili. 48. Ommaviy mulqot jurnalist "Men". 49. Zamonaviy medianakondagi til taraqqiyoti va takomili. 50. Televideniya intonatsiya muammolari. 51. Televideniya ko'ngilochar ko'rsatuvlar tili va uslubi. 55. Televideniya yaqinlik prinsipi. 56. Radio tili va uslubi: janr xususiyatlari. 56. Radioda etiket formulalari. 57. Internet tili va uslubi. 58. Gipermatn internet OAVda. 59. Internet OAVda til imkoniyatlari. 60. Tegishli mutaxassisliklar bo'yicha tayyorlangan ijodiy ishlar (gazeta, jurnal, tele-radio materiallar va h.k.) taqdimoti. O'ZBEK VA JAHON ADABIYOTI (Tanlov asosida badiiy asarda quyidagi jihatlarni tahlil qilindi va taqdimot topshirildi. Kitoblarni quyidagi veb sahifadan topish mumkin: https://h.ziyouz.com/kutubxona/barcha-kitoblar (Semester boshida o'qilishi kerak bo'lgan asarlar ro'yxati talabalarga tavsiya qilinadi) 1. «Dorian Grey portreti» (Oskar Uayld) romani tahlili. 2. «Urush va tinchlik» (Lev Tolstoy) tarixiy haqiqat va badiiy to'qimaning o'zini qay darajada? 3. «Oliver Twistning sarguzashtlari» (Charlz Dikens) asarida portret va personaj tasvirlarining qahramon psixologiyasi, kayfiyatiga hamohang ravishda aks ettirilganligini izohlang. 4. «Buyuk Getsbi» (Frensis Skott Fitzjerald) asarini tahlil qiling. 5. «Graf Monte Kristo» (Aleksandr Dyuuma) asari. 6. «Asrni qatriga kum» (Ch.Aytmatov) asari. 7. «Uzklar hukmdori», Jon R.R. Tolkin (The Lord of the Rings by J.R.R. Tolkien) asarini janriy xususiyatlariga ko'ra tahlil qiling. 8. «Andisha va g'urur», Jeyn Ostin (Pride and Prejudice by Jane Austen) asarini tematik xususiyatiga ko'ra tasnif (tarixiy, fantastik, biografik, detektiv va h.k.) jang. 9. «Alkimyogar», Paulo Koelo (The Alchemist by Paulo Coelho) asari mavzusi (kitob nima haqida?) ni tahlil qiling (abadiy, tarixiy yoki zamonaviy mavzu). 10. «Chol va dengiz» (Ernst Xeminguey) asarining asosiy g'oyasi va leytmotivini aniqlang. 11. «Urush va tinchlik», Lev Tolstoy (War and Peace by Leo Tolstoy) asari sarlavhasi haqidagi fikringiz (nima uchun muallif aynan shu mavzuni tanlagan?) 12. «Shamollarda qolgan hislaim», Margaret Mixel (Gone with the Wind by Margaret Mitchell) asari. 13. «Buyuk umidlar», Charlz Dikens (Great Expectations by Charles Dickens) asari. 14. «Qiyq g'izning quyilishi» (Uilyam Shpekspir) asari.	
--	--

Ommaviy axborot vositalarining roli keskin oshib bormoqda va bu adabiy asarlarning mazmuni, shakli va tarqalishiga ta'sir qiladi. 12-mavzu. G'arb adabiyotida Nobel mukofoti sovrindorlari. Hozirgi globallashuv davrida jahon adabiyotida kechayotgan jarayonlarga nazar tashlasak dunyo xalqlari adabiyotida umuminsoniy muammolar, g'oyalar mustarakligi, hozirgi adabiy jarayonning muhim xususiyati uning mafkuradan xoli ekanligi, ijodkor istaganicha yozish, istagan yo'lni tanlash huquqiga ega ekanligidir. Unda XX asr adabiyotidagi xilma-xil tamoyillarining belgilarini ko'rishimiz mumkin, ayni paytda eski adabiyotdan tamomila farqlanuvchi jihalar ham mavjud. TAHRIR MAHORATI 5-semestr 1-mavzu. Tahrir tarixi va san'ati. Adabiy tahrir shakllanish bosqichlari. Tahrir san'atining kelib chiqishi. Marbuotning paydo bo'lishi bilan kechgan tahrir jarayonlari. Tahrirda senzura holati. Jurnalistik hamda adabiy tahrirning o'zaro o'xshash hamda farqli jihatlari. 2-mavzu. Tahrir asosining psixologik va mantiqiy asoslari. Tahrirda muallif uslubini saqlab qolish va matnning mantiqiy izchilligiga erishish bosqichlari. Jurnalistik matndagi har bir obraz xarakterining tahrirda yo'qolib ketishining oldini olish usullari. 3-mavzu. Tahrir turlari va prinsiplari: tahrir meyor. Material mazmuni ustidagi Tahrir. Ilmiy va siyosiy tahrir. Qo'yozmaning shakli (kompozitsiyasi va uslubi) ustidagi adabiy tahrir. 4-mavzu. Matn bilan ishlash prinsiplari. Matnda qirg'ish usuli. Tahrir ijodiy jarayon sifatida. Muallif "men"ni saqlab qolish usul va uslublari. Muharirning matndagi roli. Matnni qisqartirishning ijodiy va axloqiy masalalari. 5-mavzu. Jurnalistik matn tahriri xususiyatlari. Korrektura belgilari. Yozma matnlarni tahrirlash, imlo, tinish belgilari, uslubiy xalolarni bartaraf etish usullari. So'z o'zgarishining matn mazmunida aks etishi. Korrektura belgilarining muharir tomonidan tushunari belgilanishi va matnga tuzatish kiritish jarayonlari. 6-mavzu. Matnni nashrga tayyorlash madaniyati. Muallif bilan ishlash. Muharir va muallif munosabati. Matnni nashrga tayyorlashning tashkiliy, psixologik, mantiqiy hamda tuzilmaaviy asoslari. 7-mavzu. OAV materiallari tahrir jarayoni.	
--	--

Ommaviy axborot vositalarida tahrir jarayoni. Tele va radio senariyalar tahriri. Internet nashrlari tahriri. Matbuot matni adabiy til me'yorining namunaviy shakli sifatida.

8-mavzu. Ijtimoiy-siyosiy matnlar tahriri.

Ijtimoiy matnlar tahrir qilishda muammoing mukammal qo'yilganligi, muhim ijtimoiy muammolarning yo'qotilmasligiga e'tibor qaratish. Siyosiy matnlar tahririda siyosiy atamalar hamda jumladan to'g'ri va samarali foydalanish usul va uslublari.

9-mavzu. Iqtisodiy, adabiy-publisistik matnlar tahriri.

Iqtisodiy matnlar tahririda soha atamalar bilan ishlash, matnning ilmiy uslubdan publisistik uslubga o'tkazishning ahamiyati. Dabiy asarlar tahririda muallif yaratgan obraz yaxlitligini saqlagan holda tahrir qilish. Tarjima asarlarining matn chop etiladigan tilning uslubiy xususiyatlariga mosligini tekshirish.

10-mavzu. Ruknlar, lidlar va sarlavhalar tahriri.

Ruknlarga mos matnlarni joylashtirish. Tahrirlash jarayonida matnni ruknlarga qo'g'ri taqsimlash mahorati. Lidlarda axborotning assosiy mazmunining qamrab olinishiga erishish usullari. Sarlavhalar tahririda matn mazmuni bilan moslik. Standartlik hamda ekspressivlik tushunchalari.

11-mavzu. Zamonaaviy axborotiy texnologiyalar rivojlanish sharoitida adabiy tahrir talablari.

Axborot texnologiyalari tezkorligi va mahning qisqaligi masalalari. Mahning qisqa, aniq va tushunarli bo'lishiga erishish usullari. So'zdan samarali foydalanishning internet jurnalistikasidagi ahamiyati.

12-mavzu. OAV matnlari tahriri bo'yicha ijodiy ishlar.

Talabalarining OAV matnlari yozishi hamda uning tahririni amalga oshirish malakalarini oshirish usullari. Guruhda o'zaro tahrir qilish bilan shug'ullanishning kasbiy malakani oshirishdagi ahamiyati.

6-semestr

1-mavzu. Matn lingvistik tahlilning obyekti va predmeti sifatida.

Matn jurnalist ijod mahsuli sifatida. Mahning lisoniy tahlili bilan bog'liq muammolarni yechish usullari.

2-mavzu. Tahririda ma'no o'zgarishi muammolari.

Tahrir jarayonida muallif "men"ining o'zgarishiga yuz tutishi va moharir tahrirdan chiqqan materiallarning bir qolipga tushib qolishining oldini olish masalalari.

3. Media tilida uslub masalalari.
4. Jurnalistikada so'z qo'llash mahorati.
5. Mediamatnning pragmatik xususiyatlari.
6. Mediamatnning lingvomataniy tasnifi.
7. Mediamatnning psixolingvistik xususiyatlari.
8. Mediamatnning sotsiolingvistik tasnifi.
9. Mediadiskurs: nazariy qarashlar.
10. So'z va uning ma'no larini o'zlashtirish va ularni amalda qo'llash.
11. Uslub: til va nutq uslubi.
12. Nutq uslubi va media tili.
13. Media tilida publisistik uslub elementlari.
14. Media tilida badiiy uslub elementlari.
15. Media tilida ilmiy uslub elementlari.
16. Media tilida rasmiy uslub elementlari.
17. Media tilida so'zlashuv uslub elementlari.
18. OAV materiallaridagi mustaqil so'z turkumlarining o'rni.
19. OAV matnlarida uchraydigan yordamchi va oraliqdagi so'z turkumlarining o'rni va vazifalari.
20. Mediamatnlarida sodd va qo'shma gaplar: turlari, qo'llanishi.
21. Mediadiskursda standartlik.
22. Mediadiskursda ekspressivlik.
23. Mediamatda paremiyalarning o'rni.
24. Matbuot tilida mentallik.
25. Gazeta tilida siyosiy-ijtimoiy leksika.
26. Gazeta tilida ilmiy terminologiya.
27. Gazeta tilining janr xususiyatlari.
28. Sarlavha va uning turlarini o'rganish, tahlil qilish.
29. Sarlavha tanlash mahoratini o'rganish.
30. Samarali matn yaratish talablarini o'rganish.
31. Mediamatnlarining janriy-uslubiy xususiyatlarini o'rganish va ularni tahlil etish.
32. Mediamatnlar tarkibiy qismlari. Ularning o'zaro aloqadorligi va tartibi.
33. Yaxshi maqola yozish qoidalarni o'rganish.
34. Yangilik reilzlari va ularning ahamiyati.
35. Shov-shuvi matnlarni yaratishda jurnalist til mahoratining o'rni.
36. Funktsional uslublarni belgilovchi lisoniy va nolisoniy omillar.
37. Ommaviy axborot (publisistik) uslubi va uning xususiyatlari.
38. Diniy-ma'rifiy uslubning o'ziga xos xususiyatlari.
39. OAVda uslubiy xatolarni yuzaga kelish sabblarini o'rganish.
40. Leksik vositalarning uslubiy vazifalariga oid adabiyotlar bilan tanishish.
41. Morfologik va sintaktik vositalarning uslubiy vazifalarini o'rganish.
42. Berilgan mavzuda yozma nutq matnini yaratish va og'zaki so'zlab berish.
43. Gazeta tili, radio va teleboshlovchilar nutqi tahlili. Ularning o'zaro farqli jihatlari.
44. Jurnal tili va uslubini o'rganish.
45. Auditoriyada kichkinagina ko'rsatuv tayyorlash (talabalar ishtirokida).

21. Kishilar, hollar va xalqlarlar tabirini (2 soat)
22. Ijtimoiy-axloqiy munosabatlar tabirini (2 soat)
23. Zamonaviy adbiyot texnologiyalarini qoʻllash sharoitida adbiyot tabirini talablarini (2 soat)
24. OAV munosabatlarini boʻyicha qoʻllash talablarini (2 soat)

6-tema

1. Tabirning maʼniy ifodalari va maʼniy ifodalarni maʼniylashtirish (2 soat)
- 1.1 Tabirning maʼniy ifodalari maʼniylashtirish (2 soat)
- 1.2 Tabirning maʼniy ifodalari maʼniylashtirish (2 soat)
- 1.3 Tabirning maʼniy ifodalari maʼniylashtirish (2 soat)
- 1.4 Tabirning maʼniy ifodalari maʼniylashtirish (2 soat)
- 1.5 Tabirning maʼniy ifodalari maʼniylashtirish (2 soat)
- 1.6 Tabirning maʼniy ifodalari maʼniylashtirish (2 soat)
- 1.7 Tabirning maʼniy ifodalari maʼniylashtirish (2 soat)
- 1.8 Tabirning maʼniy ifodalari maʼniylashtirish (2 soat)
- 1.9 Tabirning maʼniy ifodalari maʼniylashtirish (2 soat)
- 1.10 Tabirning maʼniy ifodalari maʼniylashtirish (2 soat)
- 1.11 Tabirning maʼniy ifodalari maʼniylashtirish (2 soat)
- 1.12 Tabirning maʼniy ifodalari maʼniylashtirish (2 soat)
- 1.13 Tabirning maʼniy ifodalari maʼniylashtirish (2 soat)
- 1.14 Tabirning maʼniy ifodalari maʼniylashtirish (2 soat)
- 1.15 Tabirning maʼniy ifodalari maʼniylashtirish (2 soat)
- 1.16 Tabirning maʼniy ifodalari maʼniylashtirish (2 soat)
- 1.17 Tabirning maʼniy ifodalari maʼniylashtirish (2 soat)
- 1.18 Tabirning maʼniy ifodalari maʼniylashtirish (2 soat)
- 1.19 Tabirning maʼniy ifodalari maʼniylashtirish (2 soat)
- 1.20 Tabirning maʼniy ifodalari maʼniylashtirish (2 soat)
- 1.21 Tabirning maʼniy ifodalari maʼniylashtirish (2 soat)
- 1.22 Tabirning maʼniy ifodalari maʼniylashtirish (2 soat)
- 1.23 Tabirning maʼniy ifodalari maʼniylashtirish (2 soat)
- 1.24 Tabirning maʼniy ifodalari maʼniylashtirish (2 soat)

NOTIQLIK SANʼATI

7-tema

1. Notiqlik sanʼatining boshqa fanlar bilan bogʻliqligi. Notiqlik sanʼati.
2. OAV notiqlik sanʼati.
3. Notiqlik sanʼati.
4. Notiqlik sanʼati.
5. Notiqlik sanʼati.
6. Notiqlik sanʼati.
7. Notiqlik sanʼati.
8. Notiqlik sanʼati.
9. Notiqlik sanʼati.
10. Notiqlik sanʼati.
11. Notiqlik sanʼati.
12. Notiqlik sanʼati.
13. Notiqlik sanʼati.
14. Notiqlik sanʼati.
15. Notiqlik sanʼati.
16. Notiqlik sanʼati.
17. Notiqlik sanʼati.
18. Notiqlik sanʼati.
19. Notiqlik sanʼati.
20. Notiqlik sanʼati.
21. Notiqlik sanʼati.
22. Notiqlik sanʼati.
23. Notiqlik sanʼati.
24. Notiqlik sanʼati.

IV. Mustaqil taʼlim va mustaqil ishlar

Mustaqil taʼlim va mustaqil ishlar

MEDIA III VA IV BIL

1. Mustaqil taʼlim va mustaqil ishlar
2. Mustaqil taʼlim va mustaqil ishlar

1. Mustaqil taʼlim va mustaqil ishlar

2. Mustaqil taʼlim va mustaqil ishlar

3. Mustaqil taʼlim va mustaqil ishlar

4. Mustaqil taʼlim va mustaqil ishlar

5. Mustaqil taʼlim va mustaqil ishlar

6. Mustaqil taʼlim va mustaqil ishlar

7. Mustaqil taʼlim va mustaqil ishlar

8. Mustaqil taʼlim va mustaqil ishlar

9. Mustaqil taʼlim va mustaqil ishlar

10. Mustaqil taʼlim va mustaqil ishlar

11. Mustaqil taʼlim va mustaqil ishlar

12. Mustaqil taʼlim va mustaqil ishlar

13. Mustaqil taʼlim va mustaqil ishlar

14. Mustaqil taʼlim va mustaqil ishlar

15. Mustaqil taʼlim va mustaqil ishlar

16. Mustaqil taʼlim va mustaqil ishlar

17. Mustaqil taʼlim va mustaqil ishlar

18. Mustaqil taʼlim va mustaqil ishlar

19. Mustaqil taʼlim va mustaqil ishlar

20. Mustaqil taʼlim va mustaqil ishlar

janriga ko'ra tahrir qilish ko'nikmalarini shakllantirish. Sarlavha tanlash va tahrir qilish salohiyatini oshirish.

NOTIQLIK SAN'ATI

7-semester

1-mavzu. Notiqlik san'ati tarixi. Qadimgi yunon notiqligi (2 soat)

Notiqlik tarixi va nazariyasi» kursining predmeti. Notiqlik san'atini yuzaga keltirgan omillar, sharoit, ehtiyojlar. Uning fan sifatida shakllanishi, rivojlanish bosqichlari hisoblanadi. Notiqlik tarixi kursining tarix, falsafa, badiiy adabiyot, folklor, psixologiya, tishunoslik bilan aloqasi.

«Iliada» va «Odiseya»da notiqlik haqidagi ma'lumotlar. Nestor notiqdigi. Odisey — harbiy notiq sifatida. Menelay — diplomatik notiqlik namoyondasi sifatida.

Axil — oddiy mehnatkash xalq ommasidan yetishib chiqqan usta notiq. Attika yoki Afina notiqdigi. Attika madaniyati haqida ma'lumot. Yunon notiqligining attika davri (Attika — qadimgi Yunonistonning janubiy-sharqida joylashgan viloyat nomi). Perikl va Kleont notiqdigi. Sud notiqligining tug'ilishi. Uning amaliy ahamiyati. Sud notiqligida sinegorlar institutining tug'ilishi va ularning vazifasi. Logograflar institutining yuzaga kelishi. Ularning sinegorlardan farqi. Logograflar ish sistemasi va mantiqiy puxtalik masalasi. Logografizmida etopiya (xarakter yaratishi) masalasining paydo bo'lishi va uning notiqlik rivoji uchun ahamiyati. Rus ritorikasi tarixiga doir Diniy reglament (1721) rus ritorikasining ilk namunasi sifatida. Reglamentning asosiy qoida va talablari.

2-mavzu. Notiqlik san'ati tarixi. Sharq notiqlik san'ati (2 soat)

Va'z va voizlik haqida tushuncha. Va'z — targ'ib qilmoq, voiz — va'z aytuvchi. 9-asrgacha voizlik shoh va xalifalar tomonidan bajarilgan. 9-asrdan keyin bu vazifa maxsus tayyorgarlikka ega bo'lgan voizlar tomonidan amalga oshirilgan. Markaziy Osiyoda voizlik san'ati rivojiga Baxovuddin Valad, Jaloliddin Rumiyalarning hisssasi. Voizlik san'ati shakllari. Dabirlik — davlat maqomidagi yozishmalarni shakllantirish, ularni o'qish. Xatiblik — juma namozi oldidan xutba o'qish. Muzaqqirlik — bayram, anjumanlarda diniy-axloqiy va huquqiy masalalarga oid va'z aytish. Voizlik san'ati turlari. Sultoniyot — yuqori tabaqa ayonlari va zodagonlar uchun mo'ljallangan va'z. G'aribona - oddiy fuqarolar uchun mo'ljallangan va'z. Jig'odiya -harbiy notiqlik. Kaykovus va uning "Qobusnoma" asarida notiqlik masalalari. "Qobusnoma"ning "Suxandonlik bila baland martabali bo'lmog' zikrida" bobida notiqning axloqiy fazilatlari — rostgo'ylik, sanimiylik, og'ilik, andishalilik va kamtarlik va boshqalar haqida.

Alisher Navoiyning nutq, notiq va notiqlik haqidagi qarashlari Alisher Navoiy "Mabhub-ul qulub" asarida nadimlar, hissago'yalar, voizlar, masalgo'yalar, go'yandalar, maddohlar, qasidaxonlar, muammogo'yalar haqida deganlari.

7. Bobur lirikasi: g'azal va ruboiylar. (2 soat)
8. Mashrab, Gulxaniry, Mumin, Oqabiy asarlari tahlili, Muqimiy, Furgat, Nodira, Uvaysiy ijodi (2 soat)
9. Jadid adabiyoti: M.Behbudiy, A.Fitrat, A.Avloniy, A. Qodiriy, Cho'Ipov, Oybek, A.Qahhor, G'.G'ulom, M. Shayxzoda. (2 soat)
10. Mustaqillik davri: o'zbek adabiyoti (2 soat)

Jahon adabiyoti

11. Jahon xalqlari mifologiyasi (2 soat)
12. Qadimgi Yunon adabiyoti: "Iliada", "Odiseya", "Mehnat va kunlar", "Shoh edip", "Antigona", Sappo lirikasi. (2 soat)

4-semester

1. Yunon adabiyotining Attika davri: Esxil, Sofokol, Evripid, Aristofan. (2 soat)
2. Rim adabiyoti: Plavt, Vergelly, Goratsiy, Ovidiy ijodi. (2 soat)
3. "Sid haqida qo'shiq", "Roland haqida qo'shiq", "Nibelunglar haqida qo'shiq", ritsar-kurtuaz poeziyasi tahlili. (2 soat)
4. Uyg'onish davri G'arb adabiyoti. Petrarka, Fransua Rable, D. Aligieri, Shekspir ijodi (2 soat)
5. XVII asr G'arb adabiyotidagi turli oqimlar. (2 soat)
6. XVIII asr G'arb adabiyotida ma'rifatchilik g'oyalarning paydo bo'lishi va shakllanishi. (2 soat)
7. Jahon romantizmi: aka-uka Grimm, J.A.Gaufman, J.Bayron, J.F.Kuper, Pushkin ijodi misolida. (2 soat)
8. XIX - XX asr jahon realizistik adabiyoti: Frederik Stendal, Onore de Balzak, Ch.Dikens, J.London ijodi misolida. (2 soat)
9. XX asr jahon realizistik adabiyoti: F.Kafkaning "Jaryon" va A.Kamyuning "Begona", Jyosning "Ujiss", Paulo Koeloning "Alkimyogar" asarlari. (2 soat)
10. Sharq nobel mukofoti sovrindorlari.: R.Tagor, G.Pinyer, E.Munro, O'rxan Pamug, Kadzuo Isiguro, Yasunari Kababata, Abdurazzoq Gurna ijodi. (2 soat)
11. G'arb nobel mukofoti sovrindorlari: R.Kipling, B.Shou, U.Folkner, D Lessing, G.Leklezio, Toni Morrison ijodi. (2 soat)
12. G'arb va Sharq adabiyotidagi asarlarning qiyosiy tahlili masalasi. (2 soat)

TAHRIR MAHORATI

5-semester

13. Yevropa va Osiyoda tahrir ilmining paydo bo'lishi. (2 soat)
14. Tahrirlashning mantiqiy va psixologik asoslari. (2 soat)
15. Tahrir turlari va prinsiplari: tahrir meyor. (2 soat)
16. Muharirlik faoliyatining asosiy mohiyati va maqsadi. (2 soat)
17. Muharirning matn muallifi bilan ishlash madaniyati. (2 soat)
18. Matbuot, radio, TV va internet matnlarini tahrir qilish usullari. (2 soat)
19. Jurnalistik materiallar tahrir xususiyatlari.
20. Iqtisodiy, adabiy-publististik matnlar tahriri. (2 soat)

Sarlavhalarning vazifalari. Sarlavha va matn kompozitsiyasi. Sarlavha va matn boshlamasi (yoki tugallamasi).

Sarlavha tanlashda muallif mahorati. Sarlavha – yarim maqola. Samarali sarlavha tanlash usullari. Sarlavhaning to'g'ri va ko'chma ma'noda qo'llanishi. Sarlavhalarda pretседent man.

Amaliy mashg'ulotlari uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

MEDIA TILI VA USLUBI

2-semestr

1. Media tili va uslubi fanining maqsadi va vazifalari. Hozirgi o'zbek adabiy tiliiga asoslangan ommaviy axborot vositalarining tilining yozma va og'zaki shakli (2 soat)
2. Ommaviy axborot vositalari tilining informatsion-kommunikativ mohiyati. OAV tili tushunchasi talqini OAV tilini lingvistik jihatdan o'rganish tamoyillari (2 soat)
3. Til va Nutq usullari. O'zbek tilining funksional usullari (2 soat).
4. Publististik uslubning lingvistik tasnifi (2 soat).
5. Media tilining uslubiy jihatlari (2 soat).
6. Matn tushunchasi. Mediamatnning tarkibiy qismlari (2 soat)
7. Mabuo tili va uslubi. Gazeta tilining janr xususiyatlari (2 soat).
8. Sarlavha va uning turini gazeta materiallari asosida tahlil qilish. Sarlavha va matn mutunosibligi. Lid tushunchasi (2 soat).
9. Televideniye tili va uslubi. OAV materiallari ustida ishlash. (2 soat)
10. Radio tili va uslubi. OAV materiallari ustida ishlash (2 soat).
11. Internet tili va uslubi. Gipermatn. Materiallar tahlili (4 soat).

Seminar mashg'ulotlari multimedia vositalari bilan jihozlangan auditoriyada o'tkazilishi zarur. Mashg'ulotlar faol va interaktiv usullar yordamida o'tilishi, mos ravishda munosib pedagogik va axborot texnologiyalar qo'llanilishi maqsadga muvofiq.

O'ZBEK VA JAHON ADABIYOTI

3-semestr

1. Xalq og'zaki ijodi. "Alpomish", Kuntug'mish, "Go'ro'g'li" dostonlari. (2 soat)
2. O'rxaun Enasoy bitiklari. (2 soat)
3. Mahmud Koshg'ariy, Yusuf Xos Hojib, Ahmad Yugnakiy, Ahmad Yassaviy ijodi (2 soat)
4. Alisher Navoiyning "Xamsa" asari tahlili. (2 soat)
5. Alisher Navoiyning ilmiy asarlari tahlili va ularni chet ellarda o'rganilishi. (2 soat)
6. Boburning "Boburnoma" asari tahlili va ularni chet ellarda o'rganilishi. (2 soat)

Navoiyning boshqa asarlarida so'z va uning tavsifiga oid fikrlar. Markaziy Osiyo retsessansi notiqdigi. O'zbek harbiy notiqdigi Sharg harbiy san'atida notiqlikka bo'lgan jiddiy e'tibor. Temuriy davri notiqdigi. Z.M.Bobur - sharg harbiy notiqdigi eng buyuk namoyandalardan biri. Bobur notiqdigi haqida Gulbadanbegim fikrlari. Mavloni Irshod — mahorati notiq, ehtirosli va'xon sifatida. Uning tinglovchilar ruhiniyatiga kuchli ta'sir eta olishi. Tinglovchilar auditoriyasiga qarab nutq so'zlashi. Diplomatik topshirqini bajarish uchun yuborilgandagi vogue tafsiloti. Qozi O'shiy — kuchli va'xon sifatida. Seyiston vogueasi. Uning "So'zning kaliti" risolasi. Jaloliddin Rumi — Kuniya shaharning rasmiy notiq'i. Uning "Ma'nodor masnaviyat" asari haqida. Uning notiq bilan tinglovchilar o'rtasida uzviy hamnafaslik va hamkorlik bo'lishi, notiq samimiy, jo'shqin shaxs bo'lishi lozimligi haqidagi fikrlari.

3-mavzu. Ritorika, uning predmeti hamda vazifalari (2 soat)

Ritorika — notiqlik san'ati nazariyasini o'rganuvchi fan sifatida. Ritorika terminining turli davrlarda turlicha mazmuniy qirasi. Ritorikaning predmeti bo'lgan notiqlikning tarixiy nazariyasi, terminologiyasi, texnik va mantiqiy asoslari. Umumiy va xususiy ritorika. Ritorikada diskurs masalalari. Ritorik kanon. Ritorika va nutq madaniyati o'rtasidagi bog'liqlik. Nutq madaniyati. Adabiy til meyorlari.

4-mavzu. Nutq madaniyatining zamonaviy konsepsiyasi. Meyoriy aspektning notiqlik san'atidagi roli (2 soat)

Meyor tushunchasi. Adabiy til meyor. Nutq madaniyatining meyoriy aspekti, adabiy tilning meyorlarini bilish hamda leksik darajada (so'zning aniq tanlanishi), so'zlashish darajasida (fonetika, orfoepiya, mazmun va hissiyotlarga oid intonatsiyalar, nutq sur'ati, tovush ohangi), grammatik jihatdan (morfologiya va sinksisida), morfemali va so'z yasash darajalarida ularni mulqot amaliyotida ishlatish.

5-mavzu. Nutq madaniyatining kommunikativ aspekti. Nutq sifatlarining notiqlik san'atidagi o'rni (2 soat)

Nutq madaniyatining kommunikativ aspekti, nutqni o'quvchi yoki eshituvchi tomonidan to'la va muvofiq ravishda anglash, mulqot amaliyotida nutqning kommunikativ muvofiqlik shartlariga amal qilish, to'g'ritik, aniqlik, mantiqiylik, ifodalilik, tozalik, ta'sirchanlik, o'rtnilik, tushunarlik va h.k. kabi nutq sifatlarini egallash va notiqlikda qo'llash.

6-mavzu. Nutq madaniyatining etik aspekti. Nutqiy etiket formulalarining notiqlik san'atidagi o'rni (2 soat)

Nutqiy etiketni nutq ijrosida tutgan o'rni. Nutqiy etiket formulalari. Ritorikada odob masalalari. Etmoritorika. Ritorikada mentallik masalasi. Nutq etiketini funksionalsemanatik universalizatsiyaligi, nutqiy etiketning analga oshirishi muayyan mintaga yoki jamiyatning nutqiy xulqiga xos xususiyatlar, mulqot qoidalari, an'ana va urfodatlarining xususiyatlarini hisobga olish.

7-mavzu. Ritorik kanon. Invensiya, dispozitsiya, ellokusiya. (2 soat)

Invensiya. Kashf qilish san'ati. Mavzu tamlash va uni asoslash. Mavzularni bo'yib chiqish. Nutq maqsadini aniqlash. Kashf etilishi, qurilishi, so'z orqali ifodalash. Dispozitsiya. Joylashtirish. Reja tuzilishi. Kirish qismi. Asosiy va xulosada materialni berilishi. Tinglovchilarni jalb qilish va ushlab turish. Ellokusiya. Nutq izhori. Nutqni tuzish va jiro etish san'ati. Ma'lumot (axborot) yig'ish jarayonida etik (axloqiy) muammolar. Ironiya va paradoks ritorik vosita sifatida.

8-mavzu. Notiqlik usullari (2 soat)

Notiqlik san'atiga xos usullar haqida tushuncha. Mumtoz usullardan namunalar va ularning shartli. Nutq matni ustida ishlash. Notiqlik san'atida nutq matni saviasining hal qiluvchi ahamiyatiga molikligi. Anitk notiq va o'tirishning talantli notiqdarining man ushda ishlashga e'tibori. Matn ustida ishlashning ko'p qirrali jarayon ekanligi. Nutq materialini to'plash. Dastlabki reja va uning tarkibi, namunalar. matnda mantiqiy uzviylik. Faktologiya va badiiylik masalasi. Matnga tahririy saygal berish. So'zlashga tayyorlanish jarayonlari.

9-mavzu. Notiqlikda chiqish qilish san'ati. Chiqish qilish rejisvortligi (2 soat)

Jest (qo'l harakati) — muhim ifoda vositasi sifatida. Jestlarga oid turli-tuman qarashlar. Jest va psixofizik kayfiyat uzviyiligi. Poza (qaddi-qomat holati)ga doir attik va hozirgi qarashlar. Mimika (yuz ifodalari) nutqning ifoda komponenti sifatida. Mimikaga oid qarashlar. Mimikaning tabiiyligi va ifodaviyligi zammni. Mimikaning matn mazmuni bilan aloqasi. Mimikaning boshqa vositalar bilan aloqadorligi. Pauza va uning turlari. Pauzalar haqida ma'lumot. Pauzaning jonli nutqdagi roli va o'rni. Grammatik yoki lingvistik pauza haqida umumiy ma'lumot. Pauzaning tovush, bo'g'in, so'z, sintagma, tak, jumla va frazalar bilan aloqadorligi. Grammatik birliklararo mikropauzalar va ularning tobora yiriklashib boruvchi tabiiati haqida. Bu pauzalarining nutq ravshanligi bilan bog'liq jihatlari. Punktatsion pauza — tinish belgilari bilan bog'liq pauza ekanligi. Punktatsion pauzaning tabiiati. Punktatsion pauzalardan namunalar. Punktatsion belgilarning vazifasi va pauzalarining ularga munosabati. Mantiqiy pauza — jonli so'z san'atining eng muhim talqiniy omillaridan biri sifatida. Mantiqiy pauza haqida fikr va qarashlarga obzor hamda amaliy namunalar shari. Psixologik pauza — eng katta va chuqur pauza sifatida. Psixologik pauzada emotsionallikning eseticik kuchi. Psixologik pauza va ularning mantiqiy tahlili.

10-mavzu. Ritorika davlat hayoti. Ommaviy mulqotning ritorik strategiyasi va taktikasi. (2 soat)

Davlat — bu mulqot. Davlatni boshqarish ritorik jarayon sifatida. Davlat shakllari, ritorik o'zaro munosabatlar. So'zlashish huquqi turlari sifatida. Davlat nutqlari turlari (ularning maqsadi, mazmuni va turli janrlarda ifodalanishi): mulohaza — munozarali (siyosiy, diplomatik, rasmiy) nutq; suddagi nutq; tideylik (tantanali, bayramona, maqtovoli) nutq. Zamonaaviy siyosiy nutq janrlari. Notiqlikning turli ko'rinishlarida dialog, maslahat, muzokara, babs-munozara, mitinglarda, intervyyu berishda OAV da babs va b. Samarali harakatlarda joyida foydalana bilish talablari. Evristika, dialektika, sofsitika, eristika haqida.

11-mavzu. Babs. Babs yuritish madaniyati (2 soat)

Babs sabablari va vaziyatlari. Babs — janjal — to'qnashuv yaratish; Babs — diskussiya — (babs - munozara). Nutqdagi qochimalar va ularning to'g'riligi, o'rniligi. Qochimalar tasnifi. Babs yuritishning man etilgan usullari va ularni (bartaraf etish). Babs o'tkazish ritorikasi. Fidekstik keilshuvga erishishda ritorik vositalar va strategiyalar: idontifikatsion formulalar; epistemik so'zlar, xususiy (subyektiv) fikrni umumiy tan olingan haqiqat tarzida tasavvur etish; hamrozilikni bildirishda qat'iylilni rozilikni ifodalash; adresasatga maqlov; ritorik savol va ritorik kinoya; komplekslilik reduksiya hodisasi. Ijtimoiy fikr mobilizatsiyasi va immobilizatsiyasi strategiyasi; siyosiy diskurs va OAVda axborotni taqdim etishda ibora, ifoda va so'z ma'nolaridan foydalanish: "fikrdan olib qochish" usuli (shiori) so'zlar, quruq iboralar) to'g'ridan to'g'ri atashdan qochish; fikr to'g'riligini yashirish. Diskussiya, disput, polemika, debatlar, tortishuvlar.

12-mavzu. Ommaviy kommunikatsiya — ritorik strategiya va taktika (2 soat)

Ifoda etish usullari, nutqiy o'yilash tizimi, nutqiy aloqa hodisasi, og'zaki chiqish, tashviriqot va targ'ibot, nutqning kompozitsion butunligi, uning aniqligi, umumiyiligi, notiqlik faoliyatining strategik jarayoni, og'zaki nutq turlari, omma oldiga chiqish uchun tayyorgarlik shart-sharoitlari. Ifoda etish turlari: Assertiv-faktlar, informatsiyani e'lon qilish. Kommesiv- bironbir narsani bajarishga buyurish. Direktiv- ish qilishga majbur etish. Deklarativmaqsadlarni ifoda etish. Aksiologik- biron-bir narsaga baho berish. Nutqiy aloqa hodisasining tahlili. Notiqlik chiqishining 1) diskursiv 2) intuitiv 3) assosiativ fikrlash uslublari. Notiqlik faoliyatining strategik jarayoni.

III. Amaliy mashg'ulotlari boyicha ko'rsatma va tavsiyalar

Matn mazmuni va sarlavha munosabatining ifodalanish usullari. Sarlavha turlari.